

Vergaderjaar 2009–2010

31 311

Zelfstandig ondernemerschap

Nr. 60

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 augustus 2010

In deze brief informeer ik u over het besluit tot aanvullende financiering van de stichting Microkrediet Nederland (Qredits). Het gaat hierbij om gelden voor kredieten aan ondernemers en niet om de financiering van de exploitatie. Deze brief komt voort uit het AO Kredietverstrekking d.d. 11 februari 2010 (kamerstuk 31 311, nr. 46).

Microfinanciering in Nederland

Het bevorderen van kleinschalig ondernemerschap is van belang voor de economische dynamiek, duurzame re-integratie en draagt bij aan de versteviging van de sociale cohesie in de wijken. Een groep (aspirant) ondernemers wordt echter weerhouden om een bedrijf te starten, vanwege een beperkte toegang tot kapitaal¹ en een gebrek aan ondernemersvaardigheden. Daarom is het kabinet gestart met Microfinanciering waarmee deze drempels kunnen worden geslecht. Onder microfinanciering in Nederland verstaat het kabinet coaching en krediet tot € 35 000,-. Door microfinanciering in Nederland te versterken kunnen jaarlijks velen (uitkeringsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigden) de stap zetten om hun ideeën voor het starten van een eigen onderneming in de praktijk te brengen. Zo konden Charito Loyola en Andrew van Velthoven met microfinanciering hun vintageshop in Den Haag openen (zie box, p.2).

De afgelopen 2,5 jaar hebben de ministeries van Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid een aanjaagfunctie vervuld om microfinanciering in Nederland op de kaart te zetten. Microfinanciering wordt aangeboden door een netwerk van coaching- en adviesorganisaties en kredietverstrekkers, met steun van de ministeries van SZW en EZ. De Tweede Kamer is hierbij betrokken geweest via brieven d.d. 8 april 2008 (kamerstuk 31 311, nr. 3), 10 september 2008 (kamerstuk 31 311, nr. 20) en 22 december 2009 (kamerstuk 31 311, nr. 34) en AO's d.d. 30 oktober 2008 (kamerstuk 31 311, nr. 24) en 11 februari 2010.

¹ Voor de markt (banken) is het vaak niet aantrekkelijk om deze kleine kredieten aan (startende) ondernemers te verstrekken. De relatief hoge kosten, door onder andere de beoordeling van bedrijfsplannen, zijn hier met name de oorzaak van. Ook het feit dat de klant geen goed trackrecord, of een BKR-registratie heeft speelt hierbij een rol.

Vintageshop Cute but wrong in Den Haag

Charito Loyola en Andrew van Velthoven zagen, geïnspireerd door Antwerpen, Amsterdam en Rotterdam, een markt in Den Haag voor vintage kleding oftewel hippe tweedehands kleding. Ze kochten met hun eigen geld goede gebruikte kleding op en verkochten eerst eens per maand en al snel eens per week hun kleding, telkens vanuit verschillende locaties. De verkoopplaats werd aan hun potentiële klanten op verschillende manieren gecommuniceerd, zoals via internet-communities. De zaken ontwikkelden zich zo voorspoedig dat zij al na anderhalf jaar een eigen winkelpand wilden hebben. De nieuwe winkel was niet te financieren vanuit de eigen middelen. Externe financiering was nodig. Ervaring leerde hen dat de banken hen niet zouden kunnen helpen vanwege het relatief lage kredietbedrag en de niche waarin zij hun producten verkopen. Zij hebben vervolgens Qredits benaderd. «Qredits had wel wat opmerkingen over ons ondernemersplan en het MF-ondernemerspunt in Den Haag (Koningskade) heeft ons daarbij verder geholpen. Toen kon Qredits het gevraagde krediet verstrekken. Inmiddels is een vriendin met nieuwe kleding bij ons ingetrokken, zodat beide winkelformules elkaar mooi aanvullen»

Qredits

Sinds januari 2009 zijn er in Nederland twee pilots om twee manieren te testen voor de verstrekking van kredieten tot € 35 000,-: de «tijdelijke SZW-borgstellingsregeling ondernemers 2009–2010» en de pilot «Stichting Microkrediet Nederland, handelend onder de naam Qredits».

In de regio's Rotterdam, Twente, Tilburg, Leeuwarden en omgeving en Flevoland wordt de tijdelijke SZW-borgstellingsregeling uitgevoerd. Het krediet wordt verstrekt door de deelnemende banken onder borgstelling van het Rijk. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het screeningsproces.

In de andere gemeentes/regio's in Nederland kunnen ondernemers een microkrediet verkrijgen via Qredits. Dit is een stichting die opgericht is door en met steun van de banken, waarbij EZ en SZW de financiering voor de pilotperiode beschikbaar hebben gesteld. Qredits verstrekt daarmee kredieten aan (aspirant) ondernemers en voert de daarmee samenhangende activiteiten, zoals het screenen van aspirant-ondernemers (ondernemingsplannen) en het beheer van de leningen uit. Qredits heeft voor de pilotperiode een startsubsidie van € 2 mln gekregen van de banken en mijn ministerie (resp. € 1,2 en € 0,8 mln). Mijn ministerie heeft voorts een renteloze lening van € 15 mln verstrekt om in deze periode leningen te kunnen verstrekken. SZW heeft daarnaast een lening van € 2,5 mln verleend voor het verstrekken van kredieten aan uitkeringsgerechtigden in een beperkt aantal gemeenten.

Eind dit jaar start een evaluatie van de beide kredietpilots.

Qredits succesvoller dan verwacht, extra financiering nodig

In een brief d.d. 23 september 2009 aan uw Kamer bent u geïnformeerd over de adviezen van McKinsey en de Raad voor microfinanciering over de toekomst van microfinanciering in Nederland. McKinsey adviseert dat Qredits in de toekomst financiering uit de markt haalt om zo op termijn zelfstandig te kunnen voortbestaan zonder overheidsfinanciering. De toenmalige staatssecretaris van Economische Zaken gaf aan dat het kabinet deze lijn steunt. In het Algemeen overleg d.d. 11 februari 2010

heeft de staatssecretaris ook aangegeven dat Qredits de lening van EZ langer mag houden en dat deze ook achtergesteld zal worden om die financiering vanuit de markt aan te kunnen trekken.

Qredits heeft de afgelopen 1,5 jaar bijna 800 kredieten verstrekt tot een bedrag van circa € 15 mln. Het bedrag aan leningen dat niet wordt terugbetaald is tot nu toe lager dan gepland evenals de operationele kosten per lening.

De terugbetalingen zijn hoger dan gepland. Qredits is tot nu toe dan ook onmiskenbaar een succes. Dat betekent dat de € 15 mln, bestemd om leningen mee te verstrekken, nu vrijwel is uitgeput. Qredits heeft aanvullende financiering nodig, om kredieten te kunnen blijven verstrekken.

Aanvullende financiering

Qredits is de afgelopen maanden intensief in gesprek geweest met Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de drie grootbanken Rabobank, ING en ABN-AMRO. In die gesprekken bleek dat de vraag naar gewone commerciële financiering van Qredits nog te vroeg komt vanwege de beperkte ervaring en de huidige situatie op de financieringsmarkt. Daarom is naar een oplossing gezocht, waarbij een belangrijke stap gezet wordt naar financiering vanuit de markt, maar de overheid nog steun in de rug verleent.

Met steun van de Raad voor Microfinanciering zijn genoemde partijen en mijn ministerie tot de volgende oplossing gekomen. De banken zijn bereid een lening van in totaal € 30 miljoen aan Qredits te verstrekken, € 15 mln komt van de BNG en € 15 mln van drie grootbanken. BNG krijgt een borgstelling van de overheid van 80% op de lening. BNG is daarmee bereid als eerste bank financiering te verschaffen. Een dergelijke borgstelling is in lijn met de borgstelling die de overheid in ander verband aan banken geeft op basis van de voormalige Borgstellingsregeling Midden-en kleinbedrijf, die thans is ondergebracht in Hoofdstuk 2 van de Subsidieregeling starten, groei en overdragen van ondernemingen. Daarin is ook sprake van borgstelling met het oog op de verstrekking van leningen onder de € 200 000,- die voor banken in verband met ontbrekende zekerheden te risicovol zijn. De lening van EZ wordt achtergesteld ten aanzien van de lening van de drie grootbanken.¹

Bij deze wil ik u informeren dat ik akkoord ben gegaan met het verstrekken van de door Qredits gevraagde steun (garantstelling en achterstelling) bij het verkrijgen van de financiering van de zijde van de banken. Gelet op de resultaten van Qredits tot nu toe acht ik het risico voor de Rijksoverheid beperkt, terwijl er op deze wijze € 30 miljoen beschikbaar komt voor leningen aan ondernemers die daarmee een goed ondernemersplan kunnen waarmaken. Bij een gemiddelde van € 20 000,- per lening komt dat neer op 1 500 ondernemers die op weg worden geholpen. Het streven is dat Qredits op termijn zonder overheidssteun financiering uit de markt kan halen en daarmee op eigen kracht microkredieten in Nederland kan verstrekken.

Tot slot

Het financiële landschap is sterk veranderd. Ten eerste wordt er steeds kritischer naar leningen gekeken, zeker in dit segment. Ten tweede zijn de mogelijkheden van banken om kredieten te verstrekken beperkter. Meewerken aan extra financiering betekent dat nu gewaarborgd is dat ondernemers microkredieten kunnen blijven aanvragen en dat heeft als gevolg dat ondernemers hun talenten kunnen ontplooiën.

¹ Daarbij merk ik op dat de achterstelling ook zal gelden voor de lening (van min. 4 mln. euro) die Qredits op haar aanvraag bij het Europees Investeringsfonds (EIF) mogelijk zal krijgen.

De aangekondigde gezamenlijke evaluatie met SZW van de beide hiervoor genoemde pilots, zal als gepland eind 2010/ begin 2011 plaatsvinden. Indien besloten zou worden dat voortzetting van de financiële relatie met Qredits niet zinvol is, betekent de achterstelling dat de overheid de verstrekte lening kan terugkrijgen nadat de leningen van de banken zijn afgelost. De Kamer wordt begin 2011 geïnformeerd over de uitkomst van de evaluatie.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven